

HVORDAN ARBEIDE MED ANDRES SEKSUALITET?

HVORFOR?

HVORDAN?

INNBLIKK I PEDAGOGIKKENS YTTERPUNKTER...

SEKSUALITETEN:

«Seksualitet er en integrert del av ethvert menneskes personlighet, noe som ikke kan skilles fra andre sider av livet.

Seksualiteten er ikke det samme som samleie eller evnen til å få orgasme,- seksualitet er mye mer.

Den finnes i den energi som driver oss mot å søke kjærlighet, varme og nærhet.

Seksualiteten uttrykkes i hva vi føler, hvordan vi beveger oss, og hvordan vi berøres av andre.

Seksualiteten påvirker våre tanker, følelser handlinger og vårt samspill med andre mennesker»
(WHO)

SEKSUALITETEN

SEX

SEKSUALITET ER:

”De følelser vi har til oss selv som seksuelt individ

Måten vi velger å uttrykke disse følelsene på, både for oss selv og andre, samt hvilken psykisk og fysisk evne vi har til å gi, ta i mot og oppleve nytelse.”

(Inger Nordkvist)

SEX /GENDER:

SEX =

Fysisk kjønn

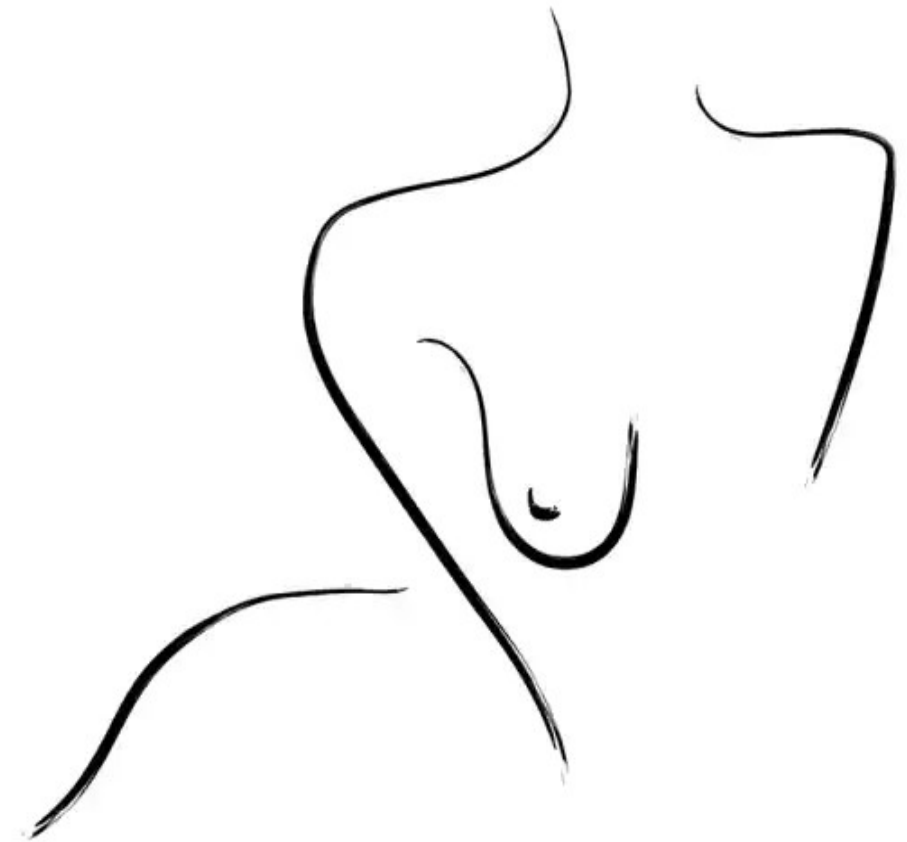
GENDER =

Det kjønn du føler deg som.

Må ikke blandes:

Seksuell orientering/parafilier/identiteter

Ulike tenninger

Snakk om det,- men hvor og hvordan?

Smak på ordene:

Mitt første kyss?

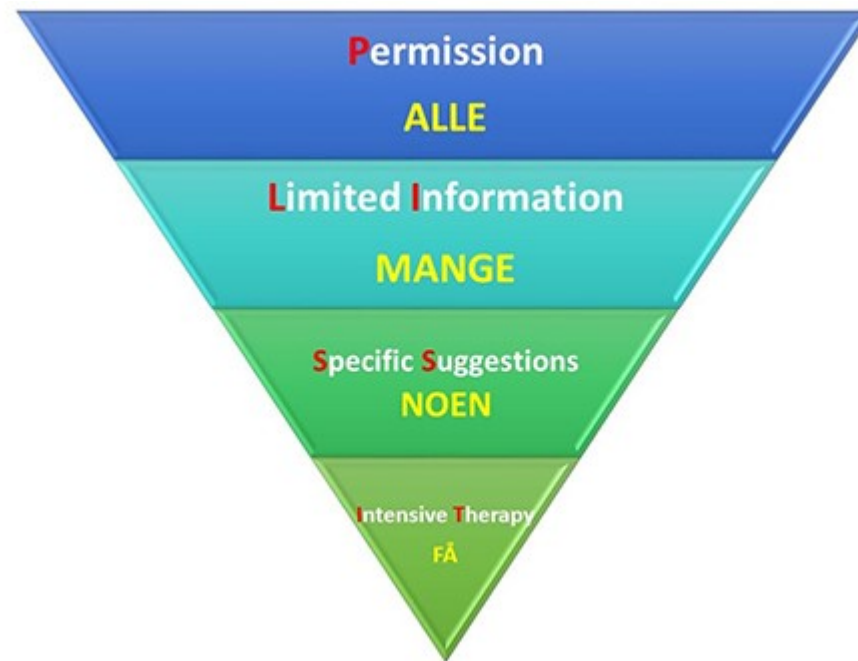
Hva kunne jeg snakke om hjemme?

Hvor lærte du om sex?

Når tid leste du ditt første sextidsskrift
(pornoblad) ???

P-LI-SS-IT modellen

Grunner for sex:

Ønske om kjærlighet

Intimitet

Nærhet

Lyst

Glede

Nytelse

Avspenning

Ønsker om barn

Behovet for å fylle en sosial rolle

Se etter den positive seksualiteten:

Seksualitet er mer enn jaget etter orgasmen!

Den seksuelle funksjonen kan trenes opp nesten som en hver muskel, jo mer den blir brukt jo sterkere blir den...

Behovet for ømhet og nærhet endrer seg nødvendigvis ikke, med årene eller om en har en kronisk sykdom.

ØNSKER OM EN KJÆRESTE...

Seksuell utvikling følger ikke alltid biologisk alder:

PSYKISK UTVIKLING:

Følelser, drømmer, seksuelle fantasier

Sosiale kontakter

Drømmekjærester

Statuskjærester

Holde i hånda kjæreste

Kysse og klemme kjæreste

Samleie med kjæreste

FYSISK UTVIKLING:

Kroppskontakt, berøring, fys. nærhet

Seksuelle kroppsfornelemelser

Ereksjon, lubrikasjon

Menstruasjon, ufrivillig sædavgang

Onanering

Moden for samleie

Helvisninger til habiliteringen handler ofte om:

---

onaniproblematikk

uakseptabel seksuell atferd som blotting og beføling

mangel på kunnskap på området – behov for seksualopplysning

behov for seksualtekniske hjelpemidler

selvskading på kjønnsorgan

seksuell utnyttelse

utviklingshemmede som har vært utsatt for voldtekt og andre alvorlige seksuelle overgrep

Henvisninger til habiliteringen forts.

---

identitetsproblemer/transeproblemer hos barn, unge og voksne med funksjonshemming

utviklingshemmede som begår seksuelle overgrep

homoseksualitet, spesielle tenningsmønstre/fetisjer

ønske om å få barn, prevensjonsveiledning og par – problematikk

Evnen til å være seksuell er medfødt,
men seksualiteten læres gjennom erfaringer

Redusert lære og kommunikasjonsevne kan
gjøre det vanskelig å opparbeide kompetanse
på det seksuelle området.

Antydninger, "koder", humor, flirt.....

Redusert forståelsesevne?

Redusert bevegelsesevne?

Få å identifisere seg med?

Identitet som enkeltpersoner?

Må gis muligheter til å oppdage egen kropp og
seksualitet på en positiv måte.

Må få god kunnskap om kroppens funksjoner,
hygiene, "vanlige" samspillregler.

Mange hjelpere hva med bluferdigheten?

Må lære hva en sier ja til og hva en sier nei til,
m.a.o. grensesetting.

Må lære masse om "kyssing og sånt" ...

Mennesker med utviklingshemming:

Personer med utviklingshemming er ikke en ensartet gruppe mennesker.

I tillegg til **individuelle forskjeller**,

er det vanlig å klassifisere graden av utviklingshemming i lett-, moderat-, alvorlig-, og dyp grad.

Felles er dog allikevel:

Sårbarhet

Mange er hjelpeavhengig i ADL-situasjoner

Kognitive vansker

Språklige vansker

Nevrologiske faktorer

Forståelsesvansker

Vansker med å forstå sosiale koder

Gradering sier noe om hjelpebehovet:
-Sier også noe om styrker/ferdigheter:

Grad	IQ-nivå	Mental alder	Beskrivelse
Lett	50 - 69	Fra 9 til under 12 år	Lærevansker gjennom skolealder. Mange voksne kan klare en enkel, praktisk jobb og inngå i gode sosiale relasjoner
Moderat	35 - 49	Fra 6 til under 9 år	Markert forsinkelse i utvikling. Kan lære praktiske og <u>kommunikative</u> ferdigheter. Trenger varierende grad av bistand i voksenlivet.
Alvorlig	20 - 34	Fra 3 til under 6 år	Vil som regel trenge kontinuerlig bistand.
Dyp	Under 20	Under 3 år	Svære begrensninger i selvhjelpsferdigheter, kommunikasjon og mobilitet.

0 – 1,5 år: Trygghets og sansefasen/Oral

Trygghet	Utrygghet
Nærhet	Forlatthet
Sansning	Avvisning

1,5 – 4 år: Selvstendighetsfasen/Anal

Selvstendighet	Uselvstendighet
Selvsikkerhet	Manglende selvtillit
Selvtillit	Skamfølelse

4 – 6 år: Kjønnns identitetsfasen/Fallisk

Aktiv og initiativrik	Stille og innadventt
Utpøvende	Skyldfølelse

6 – 12 år: Den skjulte fase/Latens

Undersøkende	Overfladisk
Vitebegjærlig	Likegyldig
Interessert	Sløv

12 – 18 år: Pubertetsfasen

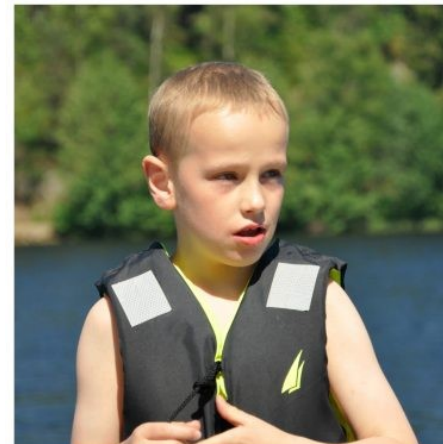
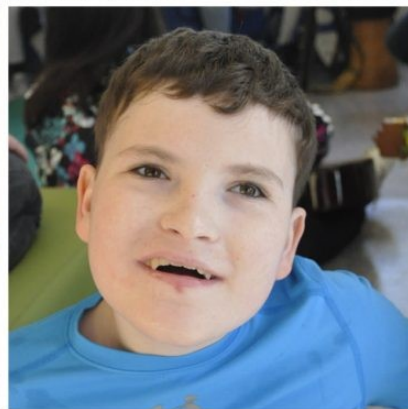
Sikkerhet/integrert personlighet	Usikkerhet/ikke integrert personlighet
Egen livsstil	Medløper og uselvstendig livsstil

Seksuell
Utviklings
modell

Frambu.no
400 ulike diagnoser...og så ?
Har vi nok kompetanse?

Fragilt X syndrom

Angelman syndrom

Heteronormativitet,-hva betyr det?

Helsearbeiderne har plikt til:

Å søke kunnskap om seksualitet gjennom alle livs faser.

Å delta åpent i diskusjoner.

Å være bevisst om egne holdninger og barrierer.

Å respektere personen uansett hans/hennes syn på seksualitet.

Å ta initiativ til tiltak på personens vegne i saker som angår seksualitet.

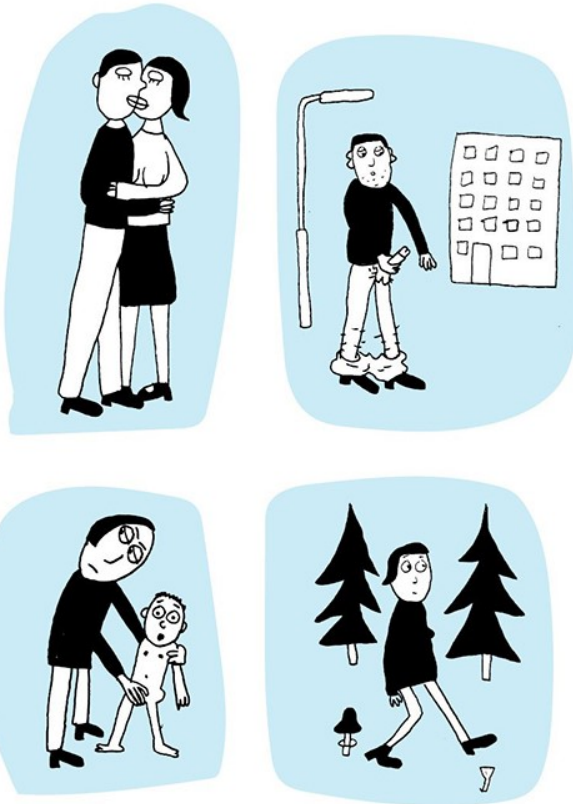
Å skape seksuelle miljøer, hvor personen får flere muligheter til å gi uttrykk for sin seksualitet.

Å være bevisst sine handlinger og atferd slik at interesse, vennskap og berøring er terapi for personen.

Å være oppmerksom på de positive aspekter ved seksualitet hos personen.

Kartleggingsverktøy:

«Kroppkunn»

«Sexkunn» er revidert.

<https://naku.no/aktivitet/ny-versjon-av-sexkunn-og-kroppkunn-lanseres>

bestilling@ekkodigitaltrykkeri.no

Snakk om det!

I denne planen er NFSS nevnt som et eksempel på hvordan man kan jobbe 😊 (side 49)

Litteratur anbefalinger:

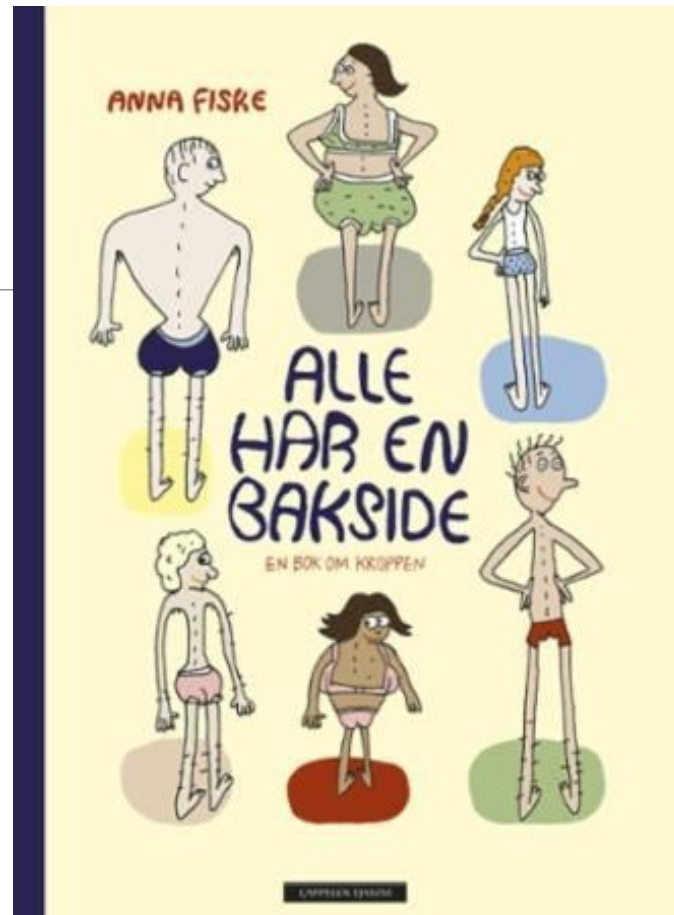
«Alt om pubertet, penis, psyken og livet sjæl. Nok en fullkommen bok fra duoen bak et par av de største boksuksessene de siste årene. Hvis de unge guttene våre leser denne boka, er jeg sikker på at livet blir lettere å leve og verden et morsommere sted.»
– Trine Saugestad Hatlen, VG

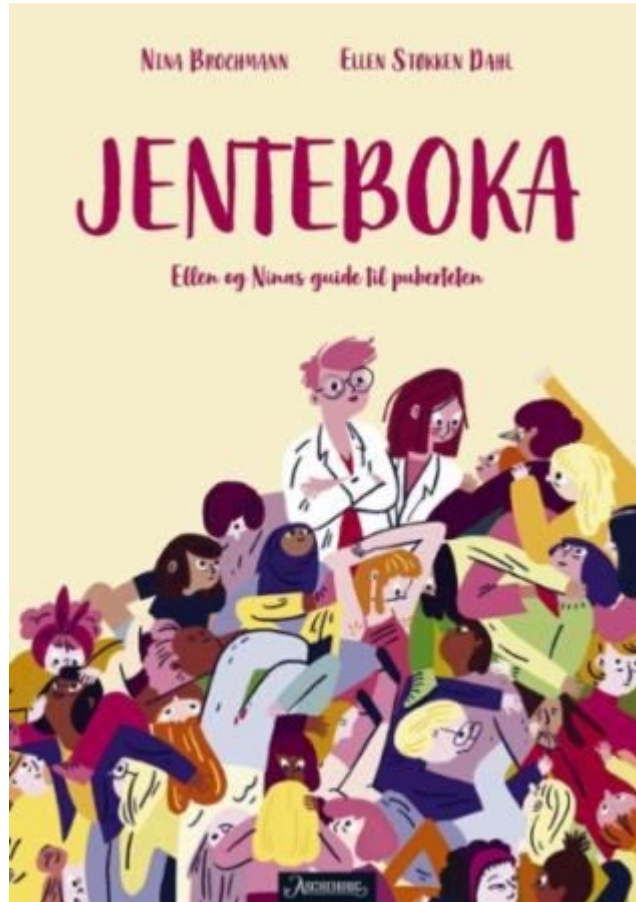
Anna Fiske:

En guide for voksne til å
IDENTIFISERE, VURDERE og gi **RESPONS**
på seksualitet som fremmer bekymring

Forslag til litteratur:

Oppvekst i pornoens tid

Bare gjennom samtaler i trygg åpenhet kan ungdommen og barna lære å forstå hvordan den spekulative og grove pornoen kan bidra til å ødelegge det fine framtidige seksuallivet deres.

«Grovpornoen ligger helt åpent tilgjengelig på internett. Det er bare å søke, så kommer de råeste sexscener til skue.» skriver Frode Rekve. Illustrasjonsfoto: (Gorm Kallestad/NTB)

NYHETER

Bekymret for ungdom som har stadig grovere sex: – Jeg vet ikke om de lenger klarer å skille mellom hva som er overgrep og ikke

Lederen av overgrepsmottaket i Østfold tror porno fører til at det skjer flere seksuelle lovbrudd blant ungdom.

Tips fra unge funksjonshemmede:

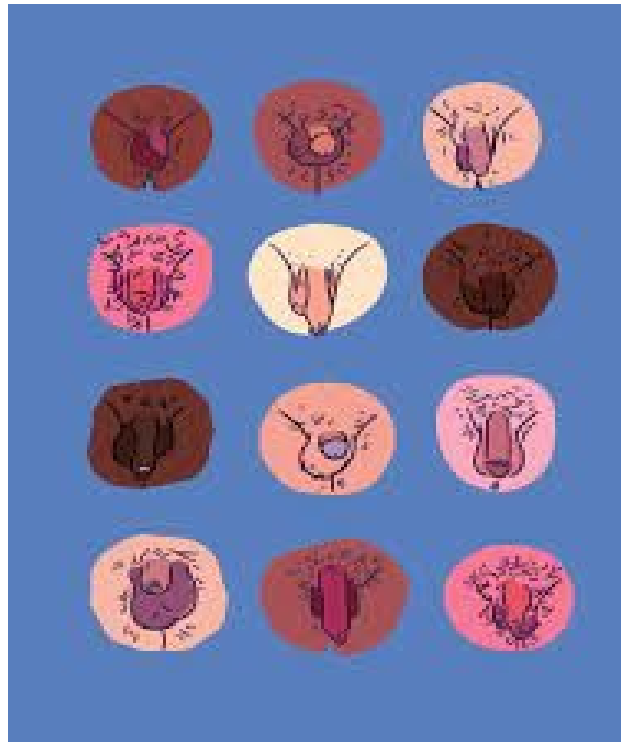

<https://ungefunksjonshemmede.no/ressurser/publikasjoner/seksualitet/tips-gode-moter-ungdom-funksjonsevne-seksualitet/>

<https://jegelsker.blog/>

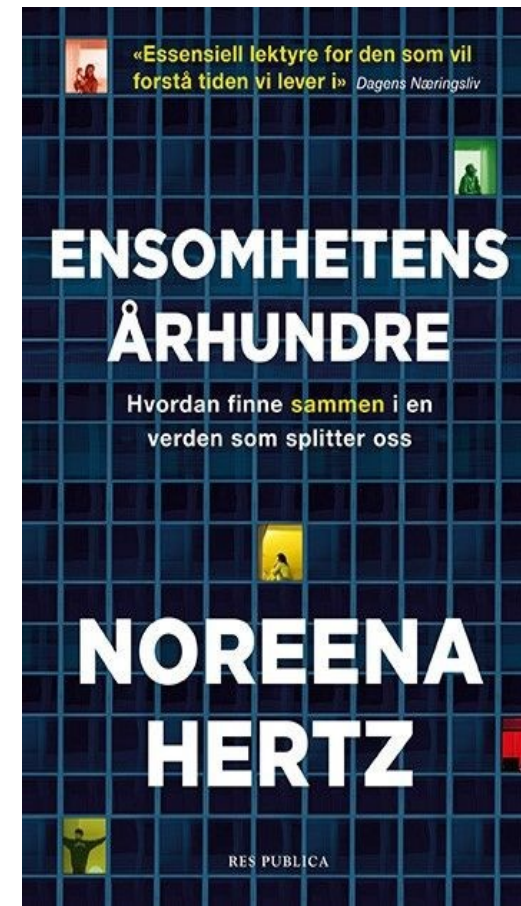
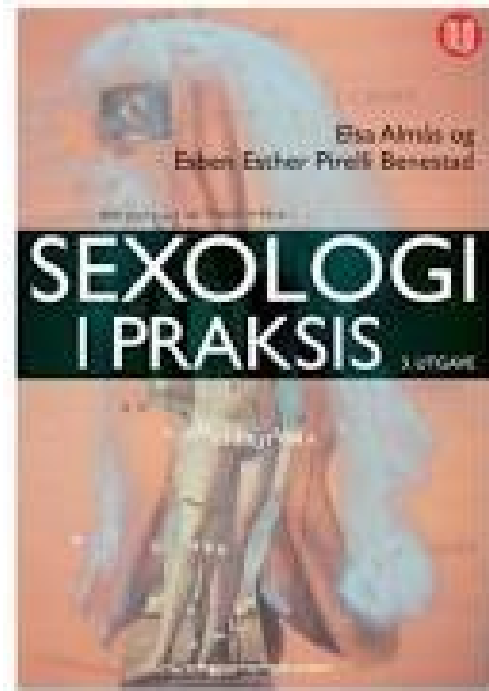

Hva skjer med kroppen min?
Hva skjer inni meg selv?
Hva er følelser?
Hvem er jeg?

For spesielt interesserte:

«Ensomhetens århundre», vanskelig å måle ensomhet for våre brukere, vi bør være i forkant...

[Et tysk forskerteam oppdaget at folk som stadig forsvant ned i ensomme tankespiraler, hadde en ting til felles: svekket tillit til andre.](#)

Forskerne understreker at det kan være lønnsomt for klinikere å hjelpe ensomme pasienter til å stole mer på andre. På sikt kan dette lette på ensomheten deres.

https://psykologisk.no/2021/09/folk-som-folte-seg-ensomme-hadde-ett-trekk-til-felles-oppdaget-forskere/?mc_cid=ae7a521c00&mc_eid=e56989714c

Om Kroppen min eier jeg:
Tema: Seksuelle overgrep

For: Barnehage og 1.-4. trinn

Fag: Samfunnsfag

Tverrfaglig tema: Folkehelse og livsmestring

<https://www.reddbarna.no/skole/undervisning-vold-overgrep/kroppen-min-eier-jeg/>

SEX og humor:

E læring:

<https://ungefunksjonshemmede.no/ressurser/kurs/seksomfunger/e-laeringskurs-kapittel-1-11/1-hva-er-seksuell-helse/>

Læringsarbeidet er så mye mer enn det du ser!